

Marija Čyvaitė: „Išėivijos ir pasaulio lietuviai yra reikalingi Lietuvai“

Justina MIKELIŪNAITĖ

Trečios kartos Amerikos lietuvė Marija Čyvaitė pirmąkart Lietuvoje apsilankė sulaukusi 18-os, o iš viso progą pabūti senelių žemėje teturėjo keturis kartus. Nors vaikystėje jautėsi verčiama eiti į lituanistinę mokyklą ir įvairiausių būrelius, tėvų pastangos perduoti lietuvių kalbą ir tradicijas davė vaisių. Šiandien Marija yra JAV lietuvių jaunimo sąjungos pirmininkė, aktyvi ateitininkė, puikiai kalba lietuviškai, lietuviškomis veikloms skiria kone visą savo laisvalaikį. Su M. Čyvaite kalbamės apie meilę Lietuvai, „Misiją Sibiras“, lietuvių jaunimo sąjungos veiklą ir norą vieną dieną grįžti bent metus pagyventi į Lietuvą.

Augai JAV, bet labai lietuviškoje aplinkoje. Tavo senelis Vytautas Kamantas - vienas Lietuvių fondo steigėjų, buvęs Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininkas. Tėvai aktyviai dalyvavo ateitininkų ir lietuvių bendruomenės veikloje. Ką prisimeni iš vaikystės - kokią Lietuvą Tau priešė aplinka, šeima?

Kai buvau vaikas, man nelabai patiko dalyvauti lietuviškoje veikloje. Tuomet labai prastai kalbėjau lietuviškai, buvo sunku visai aiškiai išreikšti mintis, tikriausiai dėl to dažnai nenorėjau kalbėti lietuvių kalba. Bet tėvai, seneliai ir visa lietuvių bendruomenė nuolat skatino visur dalyvauti. Pirmadieniais važiuodavome į tautinių šokių, antradieniais - lietuvių vaikų choro repeticijas, šeštadieniais - lituanistinę mokyklą, sekmadieniais - lietuvių parapiją, kur buvo ir lietuvių katalikų jaunimo grupė. Nuo mažens įsivaizdavau, kad Lietuva yra pasakų šalis,

kur visi vaikšto tautiniais rūbais, o prie jūros pilna gintarėlių.

Tautinių šokių šventėje. Dešinėje – Marija Čyvaitė. Asmeninio archyvo nuotr.

Dalyvaujama lietuviškose veiklose vis girdėdavau, kad lietuviškumas yra brangi dovana. Tėvų karta stengėsi išsaugoti kalbą, kultūrą, tradicijas, kad užaugtume lietuviais, galėtume savo vaikams perduoti kalbą, kad būtų lengviau, jei kada sugalvotume grįžti į Lietuvą. Sulaukusi 14-15 metų jau pati norėjau visur

dalyvauti. O 18-os, 2015 m., pirmą kartą keliavau į Lietuvą. Nelabai žinojau, ko tikėtis. Pirmas jausmas atvykus - kad aš esu amerikietė, kad čia visi yra lietuviai, o aš ne. Manau, kad žmonės iš aprangos, šypsenos, akcento iš karto pastebi, kad esu ne iš Lietuvos.

O kaip jautiesi Amerikoje? Kaip augant tarp kelių kultūrų formavosi ir keitėsi Tavo tautinė tapatybė?

Amerikoje jaučiuosi kaip lietuvė. Ten, kur aš užaugau, buvo labai daug lietuvių. Daug jų lankė tą pačią gimnaziją. Visas laisvalaikis buvo skirtas lietuvių bendruomenei. Tik įstojusi į universitetą supratau, kas yra amerikietiška kultūra. Per paskutinius kelerius metus pradėjau suprasti savo dvigubą tapatybę - kad esu ne tik amerikietė, ne tik lietuvė, bet ir Amerikos lietuvė, o dar tiksliau - pasaulio lietuvė. Man atrodo, kad užsienio lietuvių tapatybė ir būseną yra kitokia. Jaučiuosi visiškai sava, kai esu tarp užsienio lietuvių. Prieš dvejus metus vyko Pietų Amerikos lietuvių jaunimo kongresas, kuriame dalyvavo 80 jaunų lietuvių iš JAV, Kanados, Australijos, buvo po keletą dalyvių iš Lenkijos, Lietuvos, Brazilijos, Argentinos. Mes visi esame pasaulio lietuviai, dauguma gimę jau ne Lietuvoje, 3 ar 4 kartos. Jaučiu, kad užaugome panašiai, nors ir skirtingose šalyse. Meilė Lietuvai tokia pati, užsiimame panašia veikla. Lietuvoje jaučiuosi užsienio lietuvė, nesu vietinė.

Lietuvių jaunimo kongrese. Asmeninio archyvo nuotr.

Mano amerikietiško gyvenimo pagrindas buvo mokslai ir sportas, tad išmokau disciplinos, punctualumo, sunkiai dirbti ir atkakliai siekti savo tikslų. Amerikoje gana normalu nemiegoti per naktį, nes turi daug darbų. Tai nėra gerai ir taip nebesielgiu, bet anksčiau tikrai dirbdavau ir mokydavausi per naktis. JAV išugdė įprotį sunkiai dirbti, nepasiduoti, o Lietuvoje išmokau, ką reiškia savaitgalį praleisti kaime ir nieko kito nedaryti, tik pasidžiaugti gamta, draugais ir šeima. Taip pat perėmiau amerikiečiams būdingą mandagumą, daug šypsautis, lengvai užkalbinu nepažįstamus, pavyzdžiui, aptarnaujantį personalą. Amerikiečiai, kad ir kas nutiktų, šypsosis ir sakys, kad viskas gerai, o lietuviai išklos taip, kaip yra.

Minėjai, kad vaikystėje buvo sunku kalbėti lietuviškai. Kokia kalba bendravote šeimoje?

Tėvai labai skatino, liepė kalbėti lietuviškai, namuose stengdavomės tą ir daryti. Tačiau su broliais ir sese bendraujam angliškai. Lietuviškai daugiau pasikalbame tik su vyriausiu broliu. Angliškai tarpusavyje kalbasi ir JAV lietuvių bendruomenės jaunimas, tačiau su draugų tėvais ar seneliais kalbame lietuviškai. Taip

mandagiai. Lietuvių kalba mane supo namuose, lituanistinėje mokykloje Lemonte, be to, namų darbus ruošti padėdavo mamos mama, gyvenusi visai netoli. Ji atvažiuodavo beveik kiekvieną trečiadienį. Matyt, tuo metu man nebuvo labai svarbu gerai išmokti lietuvių kalbą, todėl ir buvo sunku. Sąmoningai galvoti apie gramatiką, kalbos taisykles pradėjau gimnazijoje. O vėliau, universitete studijuodama sociologiją ir rusų kultūrą, supratau, kad abiejų kalbų gramatikos taisyklės yra panašios, ir mano lietuvių kalbos gebėjimai pagerėjo. Laisvai kalbėti lietuviškai pradėjau prieš 6-7 metus, o dabar stengiuosi toliau mokytis, kasdien skaityti, rašyti ir kalbėtis su kitais lietuviais.

Kas lėmė tą lūžį paauglystėje, kodėl būtent tada lietuvybė Tau tapo svarbi?

Paauglystėje nebe tėvai, o pati sprendžiau, kokiose veiklose dalyvauti. Norėjau važiuoti į vasaros stovyklas, šokti tautinių šokių grupėje. Lietuvybė man yra emociškai labai stipri patirtis. Kai JAV kas kelerius metus vykstančiose dainų ir šokių šventėse, kur dalyvauja tūkstančiai jaunų lietuvių iš viso pasaulio, stovi minioje, dainuoja, pavyzdžiui, „Kur giria žaliuoja“ ir matai, kad visi verkia, kažkas širdy sukirba. Taip pat buvo smalsu sužinoti savo senelių istoriją, paauglystėje labai dažnai su močiute kalbėdavomės apie jos emigraciją, kaip su šeima paliko Lietuvą, 5 metus gyveno pabėgėlių stovykloje Vokietijoje, laivu atplaukė į Ameriką ir t. t. Suvokimas, kaip senelių kartai, dipukams, buvo sunku, kiek pastangų jie skyrė lietuvių bendruomenei, kaip svarbu jiems ir tėvams buvo išlaikyti lietuvybę, padėjo suprasti, kad būtų labai gaila lietuvybę palikti ir ką nors kito daryti.

Šeimos ir bendruomenės istorijos pažinimas ir smagios patirtys dalyvaujant JAV lietuvių bendruomenės šventėse, stovyklose pažadino norą, kad ir mano vaikai bei ateities kartos galėtų tą patirti. Todėl aktyviau įsitraukiau į veiklą, pati ėmiau organizuoti renginius.

Kas, Tavo nuomone, labiausiai skiria užsienio ir Lietuvos lietuvius? Kas krito į akis lankantis Lietuvoje?

Pirmas dalykas – kalba. Laisvai kalbu lietuviškai, bet ne puikiai. Dalyvaudama ekspedicijoje „Misija Sibiras“ išmokau tiek daug naujų slengo žodžių. Skiriasi ir aprangos stilius, bendravimas. Būdama Lietuvoje kaskart nustembu, kad lietuviai Lietuvoje nežino, kad yra tiek daug užsienio lietuvių bendruomenių, kad mes turim tiek daug veiklų. Gali būti, kad kuo toliau žmogus gyvena nuo Lietuvos, tuo

labiau didžiuojasi būdamas lietuvis. Kartais išgirde mano džiūgavimą, kaip myliu Lietuvą ir didžiuojuosi savo lietuviškumu, lietuviai Lietuvoje tik gūžčioja pečiais ir stebisi, kodėl. Prieš keletą mėnesių skaičiau paskaitą Anglijos lietuviams paaugliams. Pasakojau apie Amerikos lietuvių bendruomenę, kaip aš užaugau. Jie klausė, kaip dažnai grįžtu į Lietuvą, ir nustebo išgirde, kad lankiausi tik keturis kartus. Kelionė brangi, ilga, tad kiekvienas apsilankymas yra išskirtinis įvykis. O gyvenantys Europoje dažniausiai į Lietuvą grįžta kiekvieną vasarą.

Lietuvoje lankeisi tik keturis kartus, bet vieną iš jų - su ypatinga misija. 2019 m. dalyvavai projekte „Misija Sibiras“ Kazachstane. Kas paskatino kandidatuoti ir ką ši patirtis davė Tau kaip asmenybei?

Pirmą kartą apie projektą išgirdau 2018-aisiais. Susidomėjau, bet sužinojusi, kad pirma reikia įveikti bandomąjį žygį Lietuvoje, minties atsisakiau. O po metų baigiau bakalauro studijas ir man kokie 6-7 draugai iš Lietuvos ir JAV parašė, kad paskelbta atranka ir kad man šis projektas labai tiktų, skatino dalyvauti. Ėmiau domėtis plačiau. Man labai artima istorijos išsaugojimo tema. Amerikoje labai gražiai išsaugojome mūsų, JAV lietuvių, istoriją. Gerai išmanome savo senelių dipukų istoriją, o apie tremtinius žinios gerokai skurdesnės. Nutarusi užpildyti anketą, sužinojau, kad užsienio lietuviams nėra būtina dalyvauti bandomajame žygyje, tad vyko tik specialus interviu.

Marija Čyvaitė „Misija Sibiras“ dalyvė. Asmeninio archyvo nuotr.

Per savo gimtadienį gavau žinią, kad patekau į komandą. Reikėjo greitai susikrauti daiktus ir atskristi į Lietuvą visai vasarai. Prieš ekspediciją labai jaudinausi. Kokias tris naktis verkiau, nerimavau dėl bendravimo su komanda, svarsčiau, ar mane priims. Buvau viena iš jauniausių komandos narių, vienintelė iš Amerikos, bijojau, kad mano lietuvių kalba per prasta, kad nesusikalbėsime. Jau

po pirmos dienos supratau, kad be reikalo jaudinausi.

Viena įsimintiniausių akimirų - kai priešpaskutinę dieną pastatę savo pačių padarytą koplytstulpį po tradicija tapusios tylos minutės giedojome himną. Tą paskutinį kartą nesugebėjau išgiedoti nė žodžio, nes verkiau. Esu labai emocionalus žmogus ir suvokimas, kad dalyvauju čia kaip išeivijos lietuvė, kaip Amerikos lietuvė, kaip trečios kartos lietuvė, kad esu čia, Kazachstane, toli nuo namų, toli nuo Čikagos, toli nuo Lietuvos, bet vis tiek galiu prisidėti prie šio darbo, šios komandos, buvo labai graži, labai jautri akimirka.

Gražiai sutapo, kad į misiją vykau 2019 m., kurie buvo paskelbti Pasaulio lietuvių metais. Mano dalyvavimas projekte buvo mano asmeninis būdas kurti tiltą tarp užsienio ir Lietuvos lietuvių. Ši patirtis padėjo man suprasti, kad išeivijos ir pasaulio lietuviai yra reikalingi Lietuvai, kad galime jungtis prie tokių iniciatyvų ir, jeigu norime išsaugoti lietuvių ir Lietuvos istoriją, visi pasaulio lietuviai turėtų prisidėti prie to.

Po misijos Kazachstane daug bendravai su lietuvių bendruomenėmis, dalinai patirtimi, išpūdžiais. Ir dabar didelė tavo veiklos dalis susijusi su lietuvių. Pernai lapkritį buvai išrinkta JAV lietuvių jaunimo sąjungos pirmininke. Kokios pagrindinės šios organizacijos veiklos?

Šiuo metu beveik visos veiklos vyksta nuotoliniu būdu, „Zoom“ platformoje. Kartą per mėnesį organizuojame virtualią „Happy hour“ JAV lietuvių jaunimui nuo 18 m. Labai smagu susipažinti, pabendrauti, palaikyti ryšį. Pavyko pritraukti daug lietuvių, kurie iki šiol nedalyvavo kitose lietuviškose veiklose. Taip pat džiaugiuosi pandemijos metu užsimezgusiu bendravimu su JAV latvių jaunimo sąjunga ir Kanados lietuvių ir latvių jaunimo sąjungomis. Minėtuose renginiuose dalyvauja visų šių sąjungų atstovai. Labai smagu kalbėtis su latviais, palyginti mūsų kultūras. Jie taip pat rengia stovyklas, dainų šventes. Pagrindinis mūsų organizacijos renginys yra kasmetinis JAV lietuvių jaunimo sąjungos suvažiavimas. 2020 m. jis įvyko virtualiai, bet labai tikimės, kad šiais metais vyks gyvai. Planuojame susitikti rudenį. Tikimės sulaukti iki 100 dalyvių, vyks diskusijos, dirbtuvės, paskaitos.

Taip pat šiuo metu ruošiamės projektą „Šaknys“, panašų į „Misiją Sibiras“, kuri, deja, stabdo veiklą. Jau paskelbėme atranką. Su 15 jaunųjų lietuvių komanda rugpjūtį keliausime į pietų Ilinojų, kur yra senos lietuvių kapinės. Tvarkysime

kapus, taip pat ruošiamo ir intensyvią akademinę dalį apie JAV lietuvių bendruomenės istoriją. Skaitysime, diskutuosime, skatinsime dalyvius sužinoti savo giminės istoriją. Labai laikiu šio projekto. Tikiuosi, kad jis pavyks ir kasmet tvarkysime lietuvių kapus vis naujoje vietoje.

Kiek žmonių vienija jaunimo sąjunga? Ar joje daugiau JAV gimusių lietuvių, ar jungiasi ir jaunų žmonių, kurie dabar emigruoja?

Aktyviai įsitraukę tarp 100 ir 200 jaunuolių. 2018 m. ir 2019 m. suvažiavimuose dalyvavo maždaug po 50 dalyvių. Oficialiai nariais tapti gali asmenys nuo 18 iki 35 metų, bet daugumą sudaro 18-25 metų žmonės. Daugumos sąjungos narių seneliai paliko Lietuvą arba tėvai emigravo po Nepriklausomybės. Tokių, kurie atvyko patys dėl studijų ar darbo, yra vos keletas. Lietuvoje augusių ir dabar dirbti ar studijuoti atvykstančių žmonių daugiausia Niujorke, jie suformavo lietuvių profesionalų tinklą. Čikagoje dauguma tokių, kurių šeimos jau seniai Amerikoje.

Kaip manai, kam reikalinga atskira jaunimo sąjunga prie lietuvių bendruomenės? Ką ji duoda jaunam žmogui?

Išties Amerikoje sunku sukurti stiprią jaunimo sąjungą, pirmiausia, dėl atstumų. Be to, čia jau veikia labai daug lietuviškų organizacijų – stovyklos, skautai, sportas, tautinių šokių klubai, ir daug jaunuolių labai intensyviai dalyvauja tose veiklose. Daug metų jaunimo sąjunga merdėjo. Prieš kelerius metus ji šiek tiek pradėta gaivinti, bet labai sunku pritraukti jaunuolių. Aktyvūs žmonės yra patenkinti veiklomis, kuriomis jau užsiima.

Jaunimo sąjungos esmė – suburti jaunimą, nes nėra jokių kitų galimybių ir progų visiems jauniems žmonėms susiburti. Dainų ir šokių šventėse intensyviai vyksta repetitijos, paskui šventinė programa, tad labai mažai laiko lieka susipažinti, pasikalbėti. Norime, kad kiekvienais metais mūsų suvažiavimuose dalyvautų labai daug jaunų lietuvių, kad jie galėtų susipažinti su kitais JAV lietuviais, ne tik iš savo bendruomenės ar miesto. Taip pat siekiame supažindinti jaunimą su įvairiomis jaunimui skirtomis galimybėmis. Yra daugybė įvairių projektų, programų, stažuočių, praktikų, bet gyvenantys ne Čikagoje dažnai apie jas nežino. Nors stiprinti ir plėsti sąjungą nėra lengva, kol kas puikiai pavyksta nuotoliniai renginiai ir daug vilčių dedame į suvažiavimą rudenį.

Kaip sąjungos pirmininkė tikriausiai turi ateities viziją? Kokia jaunimo

sąjunga galėtų būti idealiu atveju?

Labai norėčiau, kad suvažiavimuose dalyvautų 200 ir daugiau dalyvių. JAV lietuvių renginiuose sutinku daug jaunų žmonių, daug jų pažįstu ir norėčiau visus įtraukti į mūsų veiklą. Norėčiau, kad žmonės kasmet noriai dalyvautų suvažiavime, dalintųsi savo mintimis ir patirtimis. Taip pat labai norėčiau atgaivinti visus jaunimo sąjungos skyrius. Būtų idealu, jei kiekvienas miestas, kiekviena krašto bendruomenė turėtų savo jaunimo skyrių. Los Andžele ir Vašingtone tokie skyriai veikia gana gerai, bet kitur bendruomenių jaunimas dalyvauja tik skautų arba ateitininkų veikloje. Pavyzdžiui, Čikagoje daug kas bendrauja savo ratuose – tik su skautais, ateitininkais ar tik su savo lietuviškos mokyklos draugais. Labai norėčiau visus sujungti, suvienyti. Dar man svarbu, kad lietuvių kilmės jaunimas Amerikoje turėtų artimą ir stiprų ryšį su dabartine Lietuva.

Ko gero, taip toli gyvenant, jei nėra didelio asmeninio noro, artimų giminaičių Lietuvoje, labai lengva visiškai atitrūkti nuo šiandieninių Lietuvos realių. Kas Tave motyvuoja tiek daug laiko skirti lietuviškai veiklai?

Po darbo visu etatu vienoje įmonėje maždaug valandą skiriu pasivaikščiavimui ar sportui, o po vakarienės, nuo 18 val. iki vidurnakčio, mano laikas dažniausiai skirtas lietuvių ir jaunimo sąjungai. Kasdien gaunu daugybę laiškų, užsiimu organizacine veikla ar kitaip prisidedu prie 5-6 projektų, renginių. Savaitgaliais daug susirinkimų, posėdžių, skambučių. Dalyvauju ir ateitininkų veikloje, su kuria užaugau. Taip pat pradėjome vėl repetuoti su tautinių šokių grupe, bet šokti su kaukėmis ir laikantis atstumo gana keista. Kaip jaunimo sąjungos atstovė būnu ir visuose lietuvių bendruomenės posėdžiuose. Taip pat įstojau į magistrantūrą, studijuosiu laisvuosius menus – etiką ir lyderystę. Tikiu, kad naujos žinios bus naudingos ir visuomeninėje veikloje.

Tęsti veiklą įkvepia tai, kad viskas vyksta sėkmingai. Matau, jog už mane jaunesni žmonės irgi įsitraukia. Man labai smagu dalyvauti posėdžiuose ir planuoti suvažiavimą ar įvairius projektus. Auga pažinčių tinklas, turiu progą susipažinti su lietuviais iš viso pasaulio. Mano draugai lietuviai irgi po truputį pradeda jungtis į įvairias veiklas, klausytis paskaitų ir dalyvauti diskusijose. Tarp užsienio lietuvių paskutinius 3-4 metus jaučiu augančią vienijančią energiją – žmonės pradeda labiau didžiuotis savo lietuviškumu. Sutinku labai daug jaunų lietuvių, kurie, kaip

aš, gimę ne Lietuvoje, bet labai norėtu grįžti į Lietuvą ir ten pagyventi metus, dvejus ar ilgesnį laiką. Mane motyvuoja kiti jauni lietuviai, kurie irgi yra tuo užsidegę.

O Tu turi tikslą pagyventi Lietuvoje ateity?

Nuo pirmos kelionės į Lietuvą pradėjau galvoti, kad labai norėčiau čia kada nors grįžti. Keista sakyti „grįžti“, nes aš nesu iš Lietuvos ir mano tėvai ne iš Lietuvos, bet jaučiu, kad ten mano namai. Baigusi studijas norėčiau keletą metų dirbti ir pradėti gražinti studijų paskolą, o paskui keliauti metams į Lietuvą, o jei labai patiks, likti ilgesniam laikui, kol nuspręščiau grįžti arba pasilikti.

Projektas „Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

www.pasauliolietuvis.lt

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

